

Христина ЯХТОРОВИЧ
студентка факультету фінансів
Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник:
к.е.н. ст. викладач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Петрушка О. В.

ЄДИНИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ВНЕСОК В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ

Соціальне страхування – це важлива складова частина соціального захисту населення, центром якого є людина та її потреби, якість задоволення яких впливає на соціально-економічний розвиток держави. Так створюються умови для відтворення робочої сили та захисту громадян у разі настання певних страхових випадків. Соціальне страхування сприяє забезпеченню необхідного рівня життя населення та збалансованому розподілу суспільних благ. У сучасних умовах фінансової, соціальної та політичної нестабільності проблеми функціонування системи загальнообов'язкового державного соціального страхування є дуже актуальними. При цьому важливим є питання фінансового забезпечення цієї системи, складовою якого є єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) [1].

З моменту запровадження єдиного соціального внеску (з 1 січня 2011 р.) його адміністрування було покладено на Пенсійний фонд України. З 2013 р. реалізація державної політики з адміністрування єдиного внеску, а також боротьби з правопорушеннями законодавства з питань його сплати є прерогативою Фіскальної служби України [2].

Сьогодні розподіл єдиного соціального внеску здійснюється до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування за відповідними пропорціями (див. рис. 1).

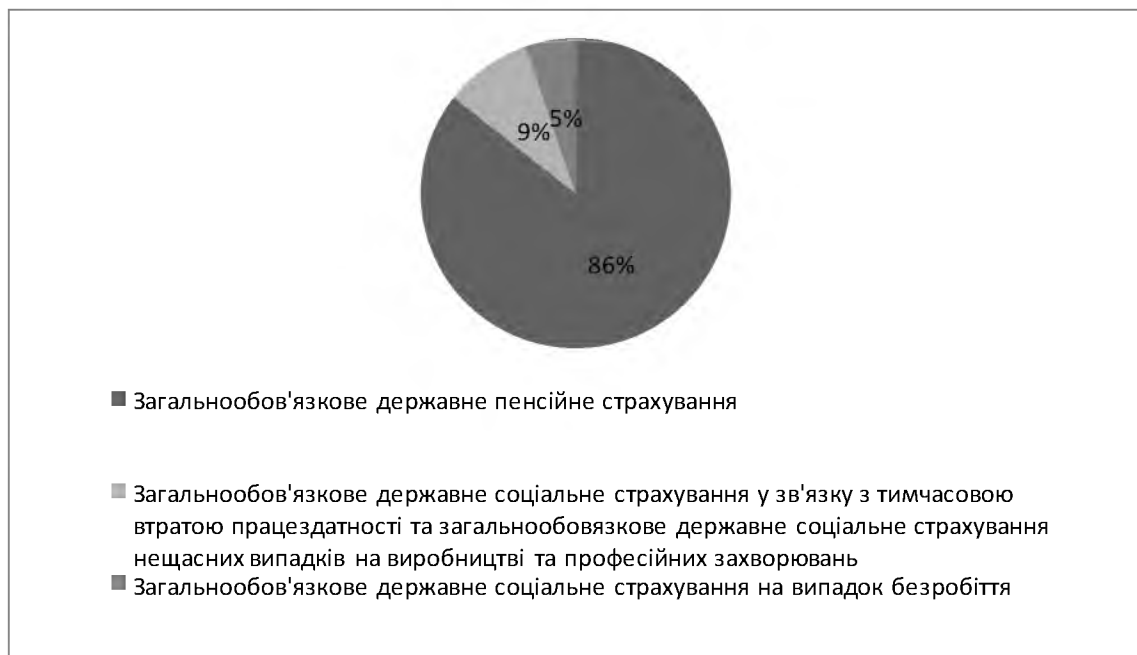

Рис.1. Розподіл єдиного соціального внеску між фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування, %*

* Джерело: складено автором на основі [1;2].

Як видно з рис.1 85,6215% внеску спрямовується на загальнообов'язкове пенсійне страхування. Це пояснюється тим, що серед усіх видів соціального страхування найбільше одержувачів виплат має пенсійне страхування, що вимагає відповідних фінансових ресурсів.

Щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності і загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, необхідно зазначити, що найбільша частка видатків спрямовується на допомогу у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю та на компенсацію заподіяної на виробництві шкоди. Частка єдиного соціального внеску, що спрямовується на вирішення цих завдань, становить 9,1472%. Частка єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття становить 5,2313%. Основна частина цих коштів спрямовується на виплату допомог у зв'язку з безробіттям, а також виплат, пов'язаних із навчання, професійної перепідготовкою безробітних.

Держава встановлює мінімальний страховий внесок, тобто суму єдиного внеску, що визначається як добуток мінімального розміру заробітної плати на розмір внеску, встановлений законом на місяць, за який нараховується заробітна плата (дохід), та підлягає сплаті щомісяця. Надходження єдиного соціального внеску до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування безпосередньо залежать від рівня заробітної плати, який в Україні стрімко зростає, однак залишається низьким порівняно з розвинутими європейськими країнами.

Розглянемо як змінювався розмір мінімальної заробітної плати і розмір єдиного внеску протягом 2015-2018 рр. (див. табл.1).

Таблиця 1.

Порівняльна таблиця розмірів єдиного соціального внеску та мінімальної заробітної плати в Україні протягом 2015 –2018 рр., грн.*

Показники	Періоди			
	2015 р.	2016 р.	2017 р.	01.01.2018 р.
Мінімальна заробітна плата	1378, 00	1600,00	3200,00	3723,00
Мінімальний ЄСВ	478,17	352,00	704,00	819,06
Максимальний ЄСВ	8128,82	8800,00	9691,00	12285,90

* Джерело: складено автором на основі [3].

Як видно з табл.1 мінімальна заробітна плата за зазначений вище період зростає на 2 345 грн. або 62,98%. Наслідком цього є збільшення розміру мінімального і максимального ЄСВ на суму 340,89 грн. (41,62%) і 4 157,08 грн. (33,83%) відповідно. Зважаючи на ці дані можна зробити висновок, що розмір заробітної плати прямо впливає на розмір єдиного соціального внеску. Таким чином, з одного боку, зростання заробітної плати як основного джерела доходу працівника сприяє розширенню його можливостей і покращенню якості життя, а з іншого - є засобом підвищення економічної ефективності та збільшення державних доходів.

Але варто зазначити, що сьогодні існує великий масштаб тінізації заробітної плати, що негативно відображається на розмірах сплати єдиного соціального внеску. Відтак для масштабного зменшення цього сектору об'єктивно необхідні нестандартні радикальні заходи, спрямовані насамперед на легалізацію зайнятості та оплати праці. У цьому контексті розширення повноважень органу, що здійснює адміністрування

єдиного соціального внеску створить кращі передумови для вирішення цього дуже важливого завдання. Крім цього, позитивним фактом при адмініструванні єдиного соціального внеску органами Фіскальної служби України є, на нашу думку, оптимізація часу роботодавців на реалізацію контрольних заходів фіскальних органів щодо перевірки сплати податків та єдиного соціального внеску. Таким чином, адміністрування єдиного соціального внеску Фіскальною службою України доцільно залишити лише у короткотерміновому періоді [4, с.138].

До позитивних властивостей функціонування єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні можна віднести наступні: зацікавленість працівників у легалізації повного обсягу заробітної плати, оскільки це безпосередньо впливає на розмір майбутньої пенсії; спрощена система реєстрації платників щодо сплати внеску; зменшення часу та витрат на сплату внеску.

Література:

1. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України № 2464-VI від 08.07.2010 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2464-17/page2>.

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році: Закон України № 909-VIII від 24.12.2015. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/909-19/page>.

3. Статистичні дані Міністерства соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/zvitnist-ta-statistika.html>.

4. Петрушка О.В. Шляхи удосконалення практики мобілізації доходів Пенсійного фонду України. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки. 2016. Вип.16. С. 136–139.